

Aneemonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 1 2023

Innehåll

Ordföranden har ordet.....	3
Verksamhetsberättelse 2022.....	5
Eldsjälar i svampskogen.....	10
Hallsbergs sista gammelskogar	12
Årets miljöprofil.....	20
Kom med i år!	21
Årsmöte	22
Aktiviteter 2023.....	23
Här sker årets aktiviteter	27

Omslagsbilderna

Inspirerad av Pers artikel om gammelskogar i Hallsberg kan vi minnas när vi besökte två av dem.

Framsidan är från vår studiecirkel om stora träd. 10 april 2005 studerade vi de mäktiga barrträden i Skepphultaskogen.

Baksidan är från en fuktig utflykt till Stenön 29 september 2012.

/Sture Hermansson

Hallsbergs Naturskyddsförening

hallsberg.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/HallsbergSNaturskyddsforening
krets.hallsberg@gmail.com

Kontaktpersoner:

Anders Bolinder 073-423 38 77

Sture Hermansson 072-721 35 87 redaktör
för Anemonen och hemsidan

På vår hemsida finns mera:
förutom programmet finns länkar,
bilder från aktiviteter, gamla nummer av Anemonen mm.

Tubkikaren

Föreningen äger en tubkikare som kan vara till stor glädje vid fågelstudier.

Lånas ut gratis till medlemmar.

Sture Hermansson 072-721 35 87
sture@sturehermannsson.se

Klubbstugan

Föreningens klubbstuga, det gamla torpet i Herrfallsäng, kan hyras av medlemmar för 100:- per dygn.

Ordföranden har ordet

Gott Nytt år 2023 alla medlemmar i Hallsbergs Naturskyddsförening! Just nu är vi 304 medlemmar inklusive familjemedlemmar och det gläder mig mycket! Vi har under året 2022 fått 36 nya medlemmar och jag hälsar er varmt välkomna till vår förening. Men tyvärr har 21 personer valt att lämna oss. Jag frågar mig då varför? Beror det på att allt har blivit så mycket dyrare, att man måste göra val och helt enkelt inte har råd att vara med i alla föreningar längre? Eller beror det på, att man inte är nöjd med vad vi gör i lokalavdelningen och vad vi har för program? Vi samarbetar med Studieförbundet och där har det varit många turer under senare år. Just nu heter vår kontakt Sanna Henriksson och hon finns i Örebro. Studieförbundet har då erbjudit oss en enkät med önskemål om vad ni vill ha av föreningen. Jag hoppas verkligen, att ni vill ta er tid en liten stund och fylla i den. Om jag förstår rätt kommer det att finnas en länk till den, som ni kan fylla i på nätet. Men om ni inte har möjlighet till det, så går det väldigt bra, att skicka in den med vanliga snigelposten. Om ni har en mejladress, så jättebra om ni lämnar den

till Sture Hermansson sture@sturehermannsson.se. Han är vårt allt i allo och sköter det här med hemsidan och adresser m.m. Med i detta utskick av vår tidning Anemonen kommer det att finnas en separat lapp, som Sanna har erbjudit oss, där ni kan läsa om enkäten och se frågorna.

I höst har det känts tungt med mycket. Vi har ingen valberedning och vi fick inte heller till en programgrupp, som kunde hjälpas åt och formulera ihop ett program för 2023. Men med lite trolleri med knäna, så har vi trots allt ett program, som finns här i Anemonen. Vi är så många i föreningen, men var finns ni? Det händer att det dyker upp något nytt ansikte på våra exkursioner och möten. Men för det mesta är det samma personer, som hänger på. Jag hoppas nu innerligt, att fler ger sig till känna och vill vara med på våra aktiviteter. Trots allt tror jag, att det behöver finnas en naturförening även i Hallsberg. Ni får mycket gärna mejla mig och säga vad ni tycker ingela.wallin@telia.com. Kanske någon av er som läser detta kan tänka sig att komma med och vara lite mera aktiv. Varför inte bli Natursnoksledare för den

familjeaktivitet som en kort tid fanns hos oss. Eller kanske bli styrelsemedlem eller vara med i en programgrupp och hitta på programpunkter. Flera av oss i styrelsen har varit med länge och har stämpeln "Bäst före datum har gått ut" inrättat i våra pannor! Vi behöver ny inspiration och kraft för att gå vidare, tills en ny generation vill ta över!

Jag är även aktiv i SPF Seniorerna Hallsberg. Om alla betalar sin medlemsavgift där nu, kommer vi att bli 300 medlemmar. Med andra ord ungefär lika många som i Hallsbergs Naturskyddsförening. På månadsmötena brukar det komma ungefär 80 personer. Så många har vi aldrig varit på något möte i Naturskyddsföreningen! Blir vi 25 personer på någon aktivitet blir jag själagläd! Varför kommer det inte 80 personer när vi ordnar något?

Den 19 december delade Hallsbergs kommun ut sina stipendier till årets Eldsjäl, Idrottsutövare, Kulturstipendiat och Årets Miljöprofil. Miljöprofilen blev i år Per Karlsson Linderum, som även sitter med i vår styrelse. Han fick priset bl.a. för sin förnämliga bok "Närkes trollsländor". Många har varit delaktiga i

Glad miljöprofil

bokens tillkomst, men Per har stått som projektledare.

Jag sitter här som vanligt i sista minuten och försöker få ihop några rader. Ute faller snön och det blir så vackert, men hur länge ska den få ligga den här gången?

Året har rusat på och åldern ger sig till känna. Man får vara glad varje dag man vaknar och känner sig pigg. Katterna Kajsa och Stina har hunnit fylla 12 år och är med andra ord inte heller så unga längre, men jag är glad för varje dag jag får ha dem friska och hängivna. Så gott när de kommer och lägger sig i soffan hos matte och vill vara med och titta på TV.

Nu önskar jag bara, att jag snart får se er alla på något möte eller utflykt! Varmt välkomna, som jag sagt så många gånger förr!

Ingela Wallin

Verksamhetsberättelse 2022

Styrelsen presenterar härmed verksamhetsberättelsen för år 2022.

Styrelsen har haft följande sammansättning:

Ordförande Ingela Wallin
Vice ordf. Sture Hermansson
Sekreterare och kassör Ingrid Ohlsson
Övriga ledamöter:
Kerstin Pettersson
Kerstin Johansson
Gunnar Hurtig
Anders Bolinder
Per Karlsson Linderum
Kerstin Jansson

Styrelsemöten:

Styrelsen har hållit sex protokollförda möten under året. Det har varje gång varit möjligt att delta digitalt via länk för dem som så önskat.

Möten, konferenser och kurser:

Informationsmöte om inventering av fåglar i Mörtsjö och Brevens tallskogar, 19 februari

Sture Hermansson deltog och fick uppdraget att samordna arrangemanget med deltagare från övriga föreningar som anmält intresse.

Skogsdag i Sixtorp med Sebastian Kirppu, 20 mars

Tillsammans med Naturskyddsföreningen i Västernärke arrangerades en skogsdag med skogsbiologen Sebastian Kirppu på temat "Den svenska skogens ekologiska situation efter 60 år av kalhyggen". Vi fick under vandringen se och uppleva vad en gammelskog egentligen är och hur vi kan se de naturvärden som behöver skyddas.

Länsstämma på Berga gård, 3 april

Västernärke-kretsen var värd för årets länsstämma. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar och presentation av den nya valberedningen, fick vi se en bildvisning av ett års liv på gården samt en rundvandring. Fem personer från vår krets deltog.

Sebastian Kirppu berättar om gammalskog

Föreningsmöte kultur- och fritidsavdelningen Hallsbergs kommun, 20 april

Kommunen informerade om de olika typer av bidrag som föreningarna kan söka. Minnesanteckningar från mötet skickades ut till samtliga deltagare. Ingela Wallin och Kerstin Jansson deltog i detta möte.

Invigning av naturreservatet Lundby äng och Vibyleden, 7 maj

Med tal och bandklippning av landshövdingen, flera tal, guidning i valda delar av Länsstyrelsen, spel på kohorn, förfriskningar m.m. invigdes det nyskapade naturreservatet på västra sidan av Vibysjön.

Vid Viby församlingshem invigdes därefter även den nyligen färdigställda totalt 1 mil långa vandringsleden runt hela Vibysjön. Vibyleden har skapats av Föreningen Vibybygden med stöd av EU och Leader Mellansjölandet. Lunch serverades utomhus, och därefter kunde man vandra hela vägen runt sjön. Vi bemannade en av rastplatserna och kunde under ett par timmar servera kaffe och bullar till ett dussin glada vandrare på leden. Sex deltagare från vår förening.

Hopajolas årsmöte i Hasselfors, 18 maj

Före mötet besöktes Hammarsjön, en våtmark som restaurerats av markägaren med bidrag från bl.a. Hopajola. Per Karlsson Linderum deltog i guidningen som kommunekolog i Sydnärke. Därefter vidtog årsmötesförhandlingarna i Hasselgården. Vårt valda ombud och ytterligare tre personer från vår krets deltog.

Natursnokarna, vår barn- och familjeverksamhet

Tre träffar genomfördes under vårterminen. Under andra halvåret har snokledarna tagit en paus, men återkommer förhoppningsvis nästa år. Aktuell information om verksamheten och aktiviteterna i Natursnokarna finns på kretsens hemsida och Facebook.

Försommarresa till Kinnekulle, 2 juni

Vi inbjöds att delta i Kumlakretsens Handla Miljövänligt-resa till flera ställen i Kinnekulletrakten. Förutom att handla, besökte vi Munkängarna precis i rätt tid för att se ramslöken blomma, och dofta, som allra bäst.

Naturskyddsföreningen i Kumla 75 år, 13 augusti

Kumlakretsen jubilerade och bjöd in till en mycket trevlig trädgårdsfest vid torpet Ekenäs i Säbylund. Vårt bidrag till presentskörden var tre insekts hotell av olika storlek och slag.

Utflykt till gårdar med ekologiskt och närodlad, 16 september

Kumlakretsen anordnade ytterligare en fin resa till olika gårdar och gårdsbutiker, denna gång norrut i länet.

Länsförbundets verksamhetskonferens på Uskavigården i Nora, 1 oktober

Nye kommunikatören och verksamhetsledaren David Johansson höll i trådarna och deltagarna hade en givande konferens. Bland annat diskuterades hur vi ska göra för att få fler aktiva medlemmar och fler deltagare på våra aktiviteter. Mer av samarbete kretsarna emellan bör även införas. Digitala ordförandeträffar ska i fortsättningen genomföras den tredje

tisdagen varannan månad. Ingela deltog i konferensen.

Rosenbergdagarna 14 – 15 oktober

Temat för konferensen var ”Hur står det till med den biologiska mångfalden i Örebro län?” Målgruppen var lokala och regionala politiker, tjänstepersoner, mark- och skogsägare, föreningar m.fl. En dag ägnades åt föreläsningar och seminarier. Andra dagen besökte man områden som gynnar eller missgynnar biologisk mångfald. Ingela deltog.

Kontakter med myndigheter och organisationer:

Kretsen är medlem i Föreningen Vibybygden, Hopajola, Hjälmarens Vattenvårdsförbund och Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund. Våra arrangemang sker i samarbete med Studieförbundet. Länsstyrelsen har sänt ut ett antal detaljplaner och remisser, som vi fått möjlighet att yttra oss om. Vi har inte haft något att erinra mot planerna.

Miljövänliga veckan, vecka 40

Kretsen anordnade en utställning på biblioteket i Hallsberg, med affischer och övrigt material från Naturskyddsföreningen.

Stugan i Herrfallsäng

Vår hyresvärd Länsstyrelsen har under året sett till att knutar, fönster- och dörrfoder målats. Lösa takpannor har också åtgärdats.

Broby äng

Starka snöiga vindar i februari och ett rejält snöfall i början april orsakade stora skador på träd och buskar. Stigen röjdes så småningom av kommunen. Detta år anlätades det lokala företaget Draghästen för att utföra slåttern av ängen med hästdragna ekipage - ett mycket bra initiativ. Skötselplanen från 2009 ska revideras. Vi har fått möjlighet att lämna synpunkter och har då framhållit att den rika svampfloran är den största rikedom i Broby äng och att vi därför vill behålla den slutna karaktären av lunden.

Vibyleden

Röjning och räfsning har i vanlig ordning utförts på vår sträcka vid flera tillfällen under året.

Studiefrämjandet Örebro-Värmland

Vid två styrelsemöten under året har verksamhetsutvecklare på Studiefrämjandet medverkat via Skypelänk och redogjort för de regler som numera gäller för digital inrapportering av antal deltagare på våra aktiviteter. De har också berättat vilken hjälp Studiefrämjandet kan erbjuda kretsarna i form av olika utbildningar m.m.

Årets miljöprofil 2022

Vår styrelsemedlem Per Karlsson Linderum fick motta kommunstyrelsens pris för sin stora insats i arbetet med en s.k. atlasinventering av Närkes trollsländor. Ett omfattande och flerårigt projekt som resulterade i en stor och mycket vackert illustrerad bok.

Anemonen

Vår föreningstidning har som vanligt utkommit med två nummer, med Sture Hermansson som redaktör.

Hemsidan

Sture Hermansson har huvudansvaret för vår hemsida. Den har adressen <https://hallsberg.naturskyddsforeningen.se>

Föreningsmöten och exkursioner i vårt program:

Onsdag 2 mars Årsmöte på dagcentralen Åsen

Efter genomförda årsmötesförhandlingar och kaffeservering avtackades tre styrelsemedlemmar: Monica Nilsson, Anette Nilsson och Irene Eriksson med blommor. Även revisorssuppleanten Ingrid Johansson avtackades. Sture Hermansson fick högst välförtjänt motta en bukett anemoner som tack för sitt mycket uppskattade arbete som redaktör för vår tidning Anemonen och vår hemsida. Därefter visade naturfotografen Torbjörn Arvidson fina bilder som alla tagits under "pandemiåret" 2021. 31

deltagare.

Lördag 12 mars Ugglor

Den traditionella ugglekvällen i Herrfallsäng förlöpte med grillande och lyssning till inspelade ugglor. Några "riktiga" ugglor kunde också höras i mörkret. 34 deltagare.

Söndag 3 april Morgon vid Igeln

Denna aktivitet ställdes in på grund av alltför dåligt väglag.

Söndag 24 april Tomta hagar

Sture Hermansson guidade och ledde oss på en intressant och lärorik natur- och kulturhistorisk vandring mellan slätten och skogen. 12 deltagare

Söndag 8 maj Vandring i Tjälvesta och Snavlunda ängar

Efter lite extra utvikningar längs stigarna blev vandringen bland alla blommor nära 9 km lång genom de båda reservaten. På östra sidan av Kyrksjön fann vi ett imponerande bestånd av gulsippor. 10

deltagare.

Lördag 14 maj Vårvandring vid Ekenäs

Kumlakretsen ledde en fin vandring i Säbylundsparken med utgångspunkt vid stugan i Ekenäs.

Söndag 22 maj Fjärilslandskapet i Norra Mossby, Kumla

Denna aktivitet på Biologiska mångfaldens dag var ett samarrangemang

med Närkes Insektsförening och Kumlakretsen. Vi guidades av kommunekologerna David Kindgren Bartholdsson och Per Karlsson Linderum som berättade om de åtgärder Kumla kommun vidtagit för att omvandla ett "ruinlandskap" till ett intressant naturlandskap. 18 deltagare.

Söndag 28 maj Småkrypsspaning vid Lundby äng

Det nyligen invigda naturreservatet Lundby äng var utsett till Månadens reservat, som arrangeras av Hopajola och Länsstyrelsen. Detta var en familjeaktivitet, och man fick gå på upptäcktsfärd och leta insekter både i vatten och på land.

Vädret var inte alltid med oss i år, men det fanns en del smådjur i Vibysjön att studera i alla fall.

Naturnatten 5 juni

Även denna aktivitet förlades till Lundby äng, där det bjöds på vackert försommarväder. Den imponerande "Prästtallen" uppmättes till 438 cm i omkrets, en ökning med 31 cm sedan den senast mättes år 2005. Man kunde också skåda fågel från de båda tornen vid sjön innan det blev samling runt grillbrasan vid bryggan på Hästhagsudden. 21 deltagare.

Tisdag 14 juni Skogsplantskolan Vibytorp, Hallsberg

Vi bokade ett studiebesök och fick en bra guidning på Svenska Skogsplantor, som arbetar med förädlad frö och kvalitetsplantor. Sammanlagt produceras

ca 24 miljoner skogsplantor per år i stora växthus och utomhusplanteringar. 21 deltagare.

Söndag 26 juni Kamperhultakärret, öster om Glottra

En aktivitet i samarbete med Närkes Insektsförening. I detta rikkärr har drygt 30 olika trollsländearter observerats. Kärret är även Närkes enda lokal för dvärgflickslända. Per Karlsson Linderum guidade.

Söndag 3 juli Rockebro naturreservat

Sture Hermansson guidade oss på en vandring längs åsen med de märkliga åsgroparna. De som var utrustade med stövlar kunde på nära håll se de ovanliga växterna ångsnycklar och myrlilja i blom. Klockjung och dybladra fanns också att se på botanikslingan i kärret. 8 deltagare.

Lördag 20 augusti Stora Kortorp

Det nya naturreservatet i gamla beteshagar hade utsetts till Månadens reservat. Några salamandrar kunde ses i det regniga vädret. 8 deltagare.

Det är fåren som hållit hagarna öppna i Stora Kortorp

Torsdag 1 september Fortum Recycling and Waste (f d SAKAB)

Vi kom på studiebesök och fick en mycket grundlig och intressant guidning av den stora anläggningen, först inomhus med bildvisning och därefter utomhus. 8 deltagare.

Söndag 11 september Svamputflykt

Kretsens traditionella svamputflykt förlades även i år till Sandviksbaden och Skåleområdet. Karl Gustaf Nilsson var expert och identifierade ett oväntat stort antal svampar med tanke på det regnfattiga väder som rådit. Arne Holmer gjorde en lista över fynden. 8 deltagare.

Vid skogsdagen i Vretstorp samlades vi i ladan för att lyssna på Martin Jentzen

Lördag 24 september Kvismaren

Från tre olika observationsplatser kunde vi skåda stora skaror tranor och gäss som flög in till sina övernattningsplatser. 16 deltagare.

Söndag 2 oktober Skogsdag i Vretstorp

Rune och Ingeborg Torstenson bjöd in till skogsträff på sin gård Bulltorp. Skogsingenjören Martin Jentzen upprättar skogsbruksplaner åt skogsägare som vill tillämpa hyggesfritt skogsbruk och höll ett intressant föredrag om naturnära skogsbruk. Som avslutning gick vi en vandring i skogsmark där denna metod kunde studeras i praktiken. 27 deltagare, varav flera från tre samarrangerande kretsar i länet.

Fredag 7 oktober Hallsbergsmarknaden

Efter två års uppehåll på grund av pandemin kunde vi återigen sätta upp vårt stand på marknaden. Även detta år hade vi, förutom kampanjmaterialet för Miljövänliga veckan från Riks, en svamputställning som drog blickarna till sig.

Onsdag 26 oktober Svampkväll i Kantakrogen

Vår medlem Karl Gustaf Nilsson har under åren 2014 – 2021 fortsatt sitt arbete med inventering av svamparna i Närke, och nyligen kunde del tre av rapporten publiceras av Länsstyrelsen. Karl Gustaf inledde kvällen med att berätta om sitt livslånga intresse för kärlväxter, svampar och på senare år

även gallbildande organismer. Sture Hermansson hade bidragit till rapporten med en fotobilaga, och dessa fina svampbilder fick vi se på filmduken under kvällen. 14 deltagare.

Söndag 20 november Medlemmarnas bilder

Enligt gammal god tradition avslutades verksamhetsåret med bildvisning i Hallsbergs hembygdsgård, där flera av föreningens skickliga fotografer visade en mängd fina bilder från världens alla hörn. I pausen serverades, förutom kaffe och kaka, varmkorv med bröd och tillbehör. Gunnar agerade "korvgubbe" med bravur. 20 deltagare.

Medlemsantalet

Senaste rapporten från rikskansliet angav 304 medlemmar inräknat familjemedlemmar.

Ekonomi

Beträffande ekonomin hänvisas till särskild berättelse.

Slutord

Hallsbergskretsen har i år haft flera aktiviteter tillsammans med Naturskyddsföreningen i Kumla. Vi tackar för det goda och givande samarbetet och ser fram emot ett fortsatt sådant.

Slutligen tackar vi medlemmarna för visat förtroende och önskar föreningen fortsatt framgång i verksamheten. Styrelsen
Hallsberg i januari 2023

Eldsjälar i svampskogen

Text: Karl Gustaf Nilsson Foto: Sture Hermansson

Hallsbergs naturskyddsförening har under flera år varit representerade på höstmarknaden i Hallsberg. Det har varit många olika aktiviteter under åren, bl.a. har man haft en liten svamputställning för att få marknadsbesökarna att stanna till. Men en utställning, om än aldrig så liten innebär att någon måste bege sig ut i skogen och plocka svamp. I år var det Kerstin Johansson, Sören Karlsson och Sture Hermansson som gav sig ut i duggregnet ett par dagar före marknaden. De åkte till Skåle klint och letade, men inte nog med det. De var inte nöjda utan tog en sväng till Skepphulta klint också.

Vilka mängder av svamp som de visade upp när de efteråt kom hem till mig. Jag räknade till 75 olika arter. Otroligt eller hur!

Utav dessa plockade vi ut ett 20-tal arter till utställningen. Svamparna

hamnade på papperstallrikar med tillhörande text. Brunsopp blodriskä, mandelkremla, trattkantarell och blek taggsvamp beskrevs som riktigt läckra. Eldsopp, tjockfotad fingersvamp, svavelriskä och röd flugsvamp som giftiga och således oätliga. Ja, ni som var på marknaden kommer nog ihåg de övriga!

De svampar som blev över lämnades kvar hos mig, med uppgift att försöka namnsätta dem följande dag. Det blev enintressant dag. Jag fann inga ätliga svampar, men desto flera ovanliga arter såsom fjäll-, rök-, gräs- och mörkmusseron, samt kakaofrånskivling, frosthätta, rök- och gulskivig riskä i mängden från Skåle klint. Rävriska, gäckhättning, mosstråding, kanelnagelskivling, blåfotsnavling, etter- och pepparriska för att nämna några av fynden från Skepphulta klint

Under svampplockandet inför marknaden blev det inte tid till några bilder, men Sören och Kerstin diskuterade svampfynd med Karl Gustaf redan på vår svamputflykt i september.

Vår lilla svamputställning studerades av många marknadsbesökare. Här är Kerstin och Irene klara med sitt pass medan Gunnar just har anlänt för att lösa av de sista timmarna.

Här är svamparna på marknadsbordet. Det var lite blåsigt på marknadsdagen vilket tvingade oss till att tejpa fast tallrikarna för att de skulle stanna kvar.

Hallsbergs sista gammelskogar

Per Karlsson Linderum

Den svenska skogen har en naturlig del i den svenska folksjäl. Men John Bauer-skogarna är numera ersatta av granåkrar och oändliga produktionsmarker med odlad skog. Ibland gles och ibland mörk. Alltid en enformig likåldrig tråskog. Där spåren efter skogsmaskinernas framfart syns i stubbar och körskador. En ibland häpnadsväckande artfattig miljö.

Den riktiga skogen vet många knappt hur den ser ut! Det är inte så konstigt. Den finns ju nästan inte kvar längre. Skog där träd i olika åldrar samsas och där luckor skapas när något av de äldre träden faller och blir en låga. Skog där tallarna får åldras och dö på plats. Och stå kvar som en mystisk snedvriden silverfura. Skog där hänglavarna frodas på senvuxna granar och där solexponerade lågor ger liv åt ovanliga skalbaggar. Skog där marklevande svampars mykorrhiza inte skadats av skogsmaskiner, kalhyggen och markberedning. Skog där ett meståg innehåller alla skogens mesar och kanske flera arter hackspettar.

Några rester av gammelskogar finns mot alla odds fortfarande kvar i Hallsbergs kommun. Skogar som är mer än 120 år och där inget modernt skogsbruk bedrivits. De flesta av dessa finns i området mellan Svennevad och Hjortkvarn, på Sveaskogs mark väster om riksvägen. Några av dessa är avsatta som nyckelbiotoper medan andra är angivna som naturvårdsskogar av Sveaskog. En del ingetdera och därmed hotade även för framtiden. Det kanske även nyckelbiotoperna och naturvårdsskogarna är med en eventuell utförsäljning av Sveaskog till privata intressen. Du hittar skogarna på Sveaskogs publika karta <https://www.sveaskog.se/om-sveaskog/karta-over-vart-markinnehav/>

Jag har av och till rört mig i dessa skogar. Till en början mest för fågelskådning men de senaste åren med allt mer allmänt naturvårdsintresse. Det är förhållandevis sällan besökta marker

av naturintresserade. Något som gör att man fortfarande kan göra upptäckter i "okända" marker.

För att skydda värdefull skog mot ingrepp behöver förekomsten av naturvårdsarter dokumenteras. Det är det bästa sättet att sakligt bedöma ett områdes naturvärde och om det bör skyddas. Där kan vi alla bidra med värdeideella insats genom ideella noggranna och korrekta inventeringar. I nationell media utpekar vissa politiska krafter detta som radikal aktivism. Det är snarare det motsatta! Ett sätt att se till att skogsägaren och myndigheterna följer lagar, direktiv och nationella miljömål.

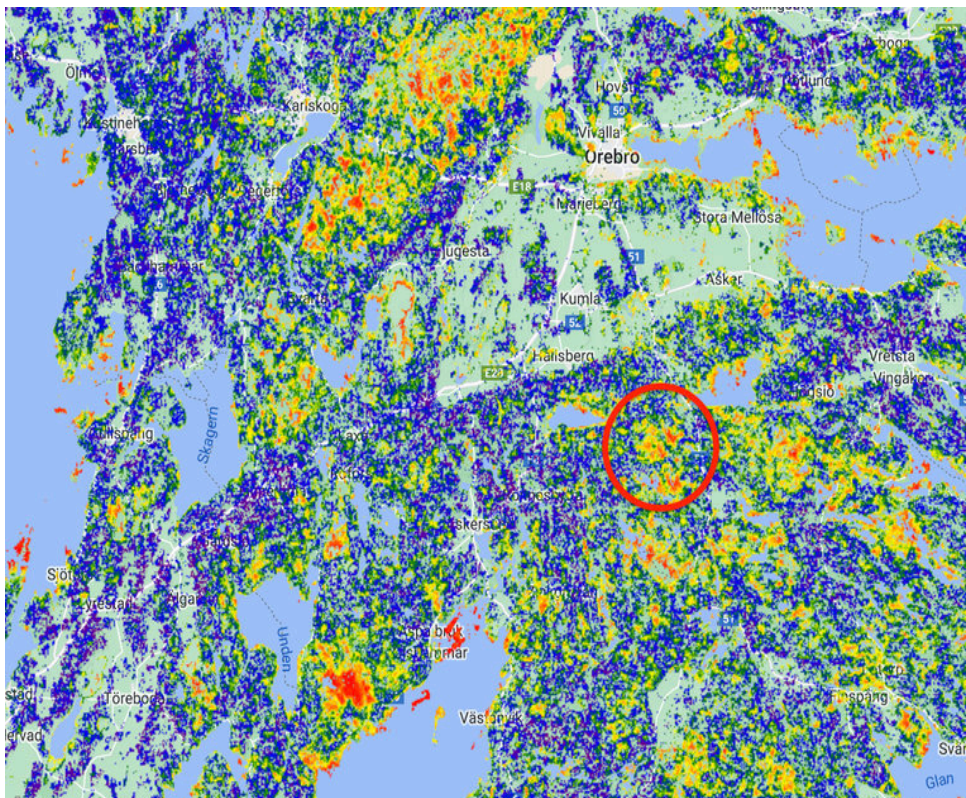
Personligen har jag lagt mycket tid på att på helger och andra lediga dagar ströva i de här de sista gammelskogarna. Dels för att uppleva lugnet som bara en skog kan ge och dels för att hitta spännande arter. Det sista för upptäckarlusten i sig och för att lära sig mer om skogen som ekosystem. Men också för att med artfynd bidra till att kanske skydda skogen för framtiden. Att med kamera och GPS dokumentera och rapportera fynden så noggrant som möjligt. Men också för att i solen njuta av en kaffe och macka med ryggen mot en tvåhundraårig gammeltall.

Området är fortfarande artrikt och nästan 200 naturvårdsarter är rapporterade. En naturvårdsart är ett lite brett begrepp. Det kan vara rödlistade arter. Eller signalarter för skogliga värden (utvalda av Skogsstyrelsen). Det kan också vara fridlysta arter eller arter som har skydd i annan lagstiftning. Sammantaget arter som tillsammans höjer ett områdes status. Dessa arter är alltid viktiga att rapportera!

Här nedan följer en liten beskrivning av resterna av gammelskogar i skogarna mellan Svennevad och Haddebo. Det finns ju enstaka gammelskogar på andra håll i kommunen. Men inte alls i samma omfattning och storlek som här. Några

Som ett skogsväsen står torrakan på Brännemon.

GIS-analys över skogar med höga naturvärden. Ju rödare färg desto högre värden.

andra platser som kan nämnas är Dovra sjöar, Skåle klints naturreservat, skogar vid Smårismossen i Haddebo, Öxhagsberget i Bo och norra delen av Trolleflods mosse på gränsen till Östergötland.

1 Skeppshultaskogen

Välkänd och välbesökt gammelskog med äldre gran och tall. Artrik flora och många ovanliga svampar och mossor. Liten rundslinga i skogen och trevligt vindskydd vid parkeringen. Nås via grusväg från vägen mellan Skogaholm och Svennevad.

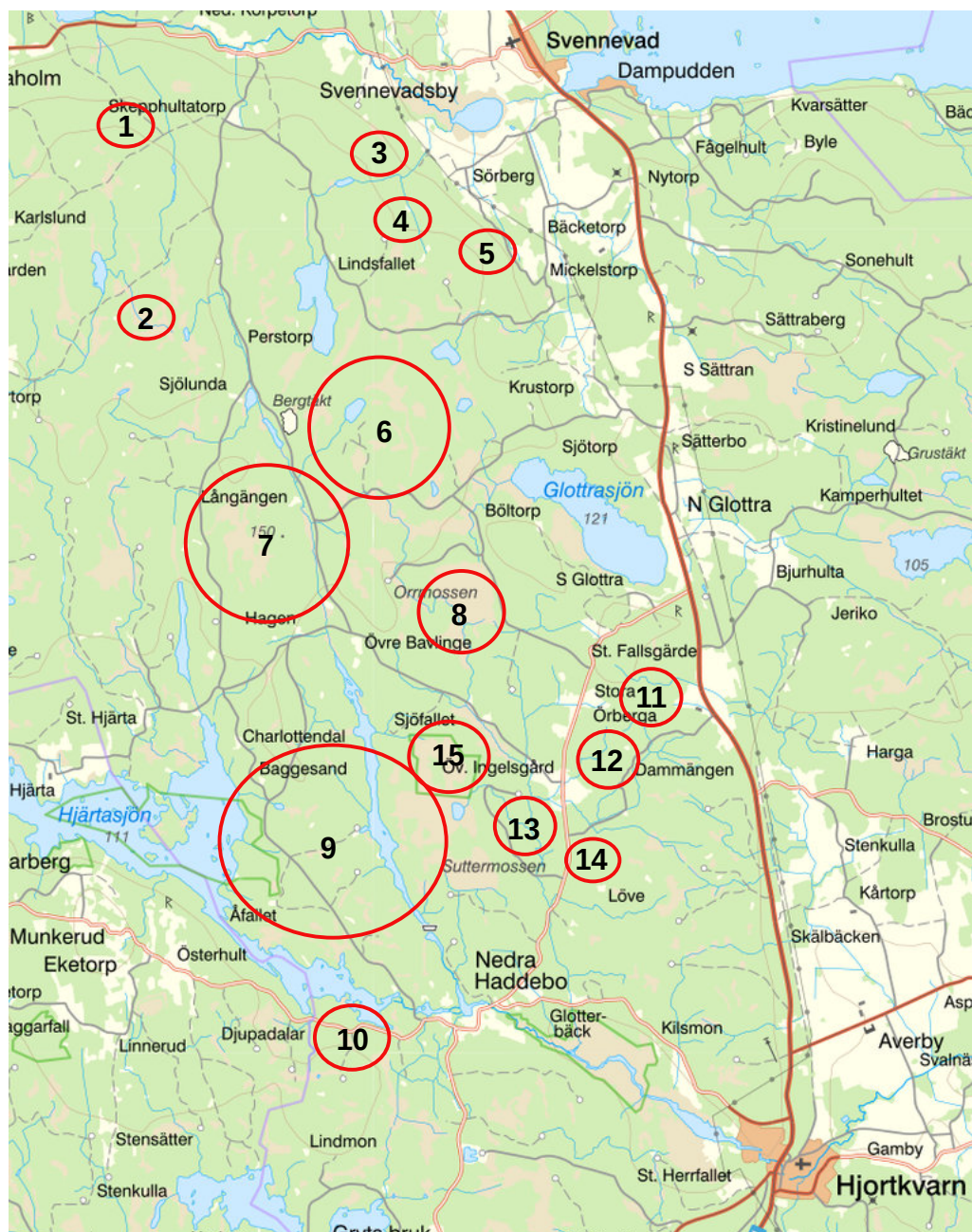
2 Lissjö mossar

Äldre tallskog med hållmarker och omkringliggande myrmarker. Delar av skogen är 150–170 år gammal. Här finns orre, taltita, tjäder, talticka och nästlav.

Stiglös vandring söder om fiskevattnet Rösjön.

3-5 Åmhällsberget, Skekaberg och Toberget

På höjderna sydväst om Svennevad finns flera mindre rester av gammelskog insprängt bland granåkrar och hyggen. Längst i norr Åmhällsberget (3) med 250-årig tallskog på hållmarker med utsikt över Sottern. I trädkronorna lever den ovanliga svampen vintertagging och det finns rikligt med rödlistade taltickor på trädstammarna. På marken hittar man dropptaggsvamp, motaggsvamp och blåmossa. Precis norrut hundraårig granskog och västerut äldre hållmarkstallskog. I granskogen finns vedlevande svampar som brandticka, rosenticka, ullticka och vedticka. Kattfotslav, garnlav,

Karta över lokalerna i artikeln.

Toberget

vedskivlav och kolflarnlav är andra naturvårdsarter i området.

Lite söderut ligger Skekaberget (4) med 150-årig tallskog. Ligger en bit bort från närmsta grusväg och nås lättast från en vändplan en bit söder om berget. Här finns spår av raggbock i flera äldre solexponerade tallågor. Söderut finns ganska stora områden med utforskad äldre tallskog.

Från Toberget (5) har man en vidunderlig utsikt över skogslandskapet söder om Sottern. På branten och norrut, där hållmarker tar vid, växer mer än 150-årig tallskog. Stiglös och krävande men kort vandring från grusväg i öster. I de gamla döda solexponerade tallågorna lever den starkt hotade raggbocken. Här finns också spår av mindre mörghorre. Andra naturvårdsarter på berget är dropptaggsvamp, motaggsvamp, skuggblåslav och vedskivlav.

6 Bottenrikens gammelskogar

Stort skogsområde med 150-årig gran-

och tallskog. Av och till besökt av skogs- och naturintresserade från föreningen Skydda skogen. Lång artlista med 50-talet naturvårdsarter. Här finns fortfarande alla skogshönsen och pärlugglan spelar ofta på vårvinterkvällarna. Annars är området mest känt för sin riktiga funga med arter som gammelgransskål, grangräticka, gransotdyna, gränstikka, lateritticka, rotfingersvamp, rynkskinn och vågticka. Här strövar man runt i skogsmarken i stiglös terräng. Området nås lättast via mindre grusväg från vägen från riksvägen till Sjölunda bergtäkt.

7 Fåglamossen-Bavlingebäcken

Mina personliga favoritmarker i området. Stiglös vandring i bitvis krävande terräng. Speciellt brant är det nära Bavlingebäcken. Den rinner från Långängskärren söderut genom äldre gran- och tallskog. Här kan man nästan alltid stöta på den skygga järpen. Eller man hör åtminstone det karaktäristiska

Skrovlig äldre tall vid Fågelmossen

vingbullret när någon fågel lyfter framför en. Österut från bäcken finns äldre hållmarkstallskog på Kvällsmossemon. Men områdets mest spännande skogar är de äldre tall- och granskogarna runt Fågelmossen, från Fågelmossen i norr via Brännemon ner till Hagenbergen. Hänglavarna draperar bitvis de gamla granarna och på hållar ligger solexponerade furulågor bland 200-åriga levande spärrgreniga knotiga och skrovelbarkade tallar. På flera av dessa växer talltickor och man kan se spåren efter reliktböck. Och i några av lågorna har raggböcken sitt hem. Ibland stöter man på några av skogens förvridna silverfurar. Då känns det gammelskog. Granskogen är också full med lågor och död ved. På många av lågor finns spännande vedsvampar. Granbarkborren har gått hårt åt skogen i vissa delar, till gagn för den tretåiga hackspetten. Men

det mesta av skogen är frisk och så nära en vildmark man kan komma i våra trakter. Trots att besöken av naturintresserade genom åren har varit oerhört få, åtminstone utifrån antalet rapporter på artportalen, har området en imponerande artlista med 70-talet naturvårdsarter. Fungan är riktigt artrik med bland annat blå taggsvamp, gräddporing, gränsticka, nordtagg, rostspindling och svartvit taggsvamp. Bland lavarna och mossorna kan aspgelélav, garnlav och grön sköldmossa nämnas. Parkera vid Långängskärren och vandra sedan fritt i terrängen med GPS.

8 Orrmossen

Högmossen med som namnet antyder ett stort orrspel under våren, som mest 20-talet tuppar. På mossen häckar också trana och tjäder ses ofta. Omges bitvis av äldre tall- och granskog, speciellt i de västra delarna. I östra delen är betydligt sankare. Ska man vandra på mossen eller nå de västra skogarna så bör mossen angripas från grusvägen norr därom. Nästan 50-talet naturvårdsarter noterade i området, bland annat gropticka, svart taggsvamp, mörk kolflarnlav och vedskivlav.

9 Bavlinge gammelskogar

Mellan Hjartasjön och Bavlingesjön finns Hallsbergs största område med gammelskogar. Det är främst äldre 150-200 årig tallskog på mjukt rullande hållmarker. Skogarna är väl inventerade av medlemmar i Skydda skogen. Över hundra naturvårdsarter har hittats i markerna. Här finns två vandringsleder - Stora och Lilla slingan. De är 8 respektive 2,5 km långa och tar dig genom de mest intressanta delarna. Men prova även här att gå i stiglös terräng. Prova gärna att via Kvarndammen gå upp mot Suttermossen i marker någon sällan vistas i. Tjädern har en tät stam och har man tur kan tretåig hackspett ses. Även här är fungan väl undersökt och arter som blomkålssvamp, grantaggsvamp, gräddticka, hängticka, lakritsmusseron, rosenporing, skrovlig taggsvamp, tallriska

Gammelskog på Brännemon vid Fågelmossen.

och vaddporing är några av skogens arter. Bland lavar och mossor kan almlav, barkkornlav, dvärgtufts, mörk kolflarnlav, skorpjelélav och vedsäckmossa nämnas. Den starkt hotade skinnbaggen vithornad barkskinnbagge har hittats i skogarna. En av blott 20 kända lokaler i landet! Parkering finns vid ingångarna till närliggande Hjertasjöns naturreservat.

10 Ångsågen

Runt gården Ångsågen och på södra sidan av Östersjön finns ett område med 150–200-årig tallskog. Inga leder finns i området utan man får gå på grusväg och i stiglös terräng. Det sistnämnda är ju det bästa om man vill hitta spännande natur! I skogarna finns orkidéerna knärot och spindelblomster. Andra ovanliga naturvårdsarter är svampen nordtagging,

garnlav, den starkt hotade stigrostmossan och en rad spännande skalbaggar, till exempel mindre mörghorre och Thomsons trägnagare.

11 Örbergaskogen

Mellan Stora Örberga och Ässtugutorpet ligger ett större skogsområde med 150-årig tall- och granskog. Det är mestadels stiglös terräng och ett väldigt sällan besökt område, åtminstone av naturintresserade. Här finns säkert mycket att upptäcka! Bland de få fynd som finns på artportalen kan nämnas sparvuggla, ullticka och kattfotslav.

12 Dammängen

Väster om gården Dammängen finns ett område med nästan 150-årig granskog. Även detta område är sällan besökt av

naturintresserade. Fynd finns av bland annat tjäder, svartvit taggsvamp, talticka och kornknutmossa.

13 Ingelsgårdsskogen

Granskogsområde mellan Ingelsgården och Suttermossen. En skogsbäck och mindre vattendrag rinner genom skogen och terrängen är bitvis svår. Nås via grusväg från vägen till Haddebo. Bland arterna här kan nämnas korallrot, spindelblomster, ullticka och stubbträdmossa.

14 Löve gammelskog

Nära Haddebo ligger Löve gammelskog. Den nås från parkering vid vägen till Haddebo. Sedan är det stiglös vandring i 150-årig granskog. Även här är antalet besökande naturintresserade lättträknade.

Har man tur kan tretåig hackspett ses. Spana också efter arter som brandticka, gropticka, garnlav och blåmossa.

15 Stenöns naturreservat

Slutligen kan Stenöns naturreservat nämnas. Reservatet utgörs dels av fastmarksholmen Stenön och dels av Tärnmossens norra del. Granskogen har utvecklats fritt under lång tid och många träd är draperade med hänglavar. Vindfällan och lågor ligger kors och tvärs i skogen. Alltsammans gör att det är svårt att ta sig fram i terrängen. Här finns naturvårdsarter som taltita, skrovlig taggsvamp, violettgrå tagellav och granbarkgnagare. Stenön nås genom stiglös vandring genom angränsande produktionsskog och över myrmarkerna.

Solsken över Fågla mossen

Årets miljöprofil

Per får priset av Magnus Andersson och Siv Lunander

Årets miljöprofil är Per Karlsson Linderum, med motiveringen:

”Per var med och startade Närkes insektsförening 2017. Hans intresse för natur och framför allt hans kunnande om trollsländor är imponerande.

Under åren 2016–2020 gjorde Per en Atlasinventering av trollsländor. Denna inventering resulterade i en bok, Närkes trollsländor, där de 53 trollsländarter som påträffats i Närke presenteras. I Hallsbergs kommun har 51 av de 53 arterna påträffats. Det finns även mer än 200 färgfoton och vackra illustrationer i boken.

Pers genuina intresse för naturen går inte att ta miste på. Genom föreläsningar sprider han kunskapen vidare och sätter sländorna på kartan.

Från Hallsbergs kommun anser vi att Per är väl värd detta stipendium.”

Här är Per i vanligare aktion med häven i högsta hugg för att fånga ett exemplar av Närkes landskapsinsekt vassmosaikslända

Det skedde under en exkursion till Kvismaren under arbetet med inventeringen av Närkes trolsländor.

Mera bevis på Pers naturengagemang kan du se i hans artikel om Hallsbergs gammelskogar.

Kom med i år!

Använd Artportalen!!

Artportalen är ett fantastiskt verktyg för alla naturintresserade. Här kan du få svar på frågor som

Har vildväxande murgröna rapporterats från Närke? Vilka arter har rapporterats från Dovrasjödalen?

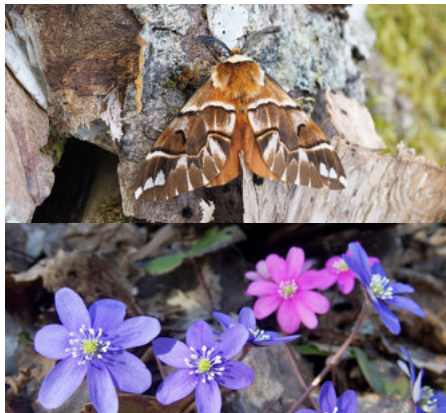
Du vill naturligtvis också delta genom att lägga in egna rapporter om intressanta observationer. Om du tycker att det verkar komplicerat kan du komma till Kantakrogen lördag den 11 februari så ska vi gå igenom grunderna hur du skaffar en egen inloggning och lägger in egna uppgifter.

Om du vill läsa på och ta dig fram på egen hand kan du läsa handledningen på <https://artportalen.se/Download/UserGuide>

Rapporteringssidan på Artportalen kan se lite komplicerad ut, men det är enkelt när man väl har lärt sig det viktigaste.

Broby äng!

Har du sett Broby äng om våren?
Hur många nattfjärilar kan man lura in i fällan en natt i början på april?
2 april kan du följa med på ett besök i vårt naturreservat i Viby.

Mosippor med Arne!

Du vet kanske inte att Arne Holmer har jobbat i flera år med att få mosipporna att blomma igen på Vissbodamon?

14 maj (eller tidigare. Följ hemsidan!) kan du följa med till mosipporna och se resultatet.

Läs programmet på de följande sidorna!

Det finns mycket att komma med på! Du behöver inga förkunskaper. Kom med bara och se vad man kan uppleva i naturen om man är några tillsammans!

Du hälsas välkommen till

Årsmöte

i Hallsbergs Naturskyddsförening

Torsdag 9 mars 18.30
Dagcentralen Åsen Hallsberg

Efter årsmötet visar
Lars Borgström bilder från Norr

Varmt välkomna!
Fika 40:-
Ta gärna med
intresserade vänner

Studie
främjandet

Vi är en krets av
Naturskyddsföreningen

Aktiviteter 2023

OBS! Coop i programmet betyder Coop City, Södra Allén 28 Hallsberg.

**Lördag 11
februari**

kl. 14.00

Använda Artportalen

Sture visar oss hur Artportalen fungerar. Hur man hämtar uppgifter och lägger in egna observationer. Medtag egen dator eller platta och även gärna egen mobil internetkoppling.

Vi träffas på Kantakrogen, Hallsbergs hembygdsgård

Anmälan till ingela.wallin@telia.com senast torsdag den 9 februari.

Ansvariga: Ingela Wallin 070-276 41 03

Sture Hermansson 072-72 135 87

**Torsdag
9 mars**

kl. 18:30

Årsmöte

Efter årsmötesförhandlingarna visar Lars Borgström, som är verksamhetsledare i Tysslingens Naturcenter, ett nytt program "Höst i Dovreland". Därefter blir det fika och sedan får vi se hans program "Norr om Polcirkeln"

Årsmöte kl. 18.30

Bildvisning ca kl. 19.00

Plats: Dagcentralen Åsen, Hallsberg

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

**Lördag
18 mars**

*Kl. 18:00 eller
18:30*

Ugglor

Vi träffas vid grillplatsen i Herrfallsäng.

Där tänder vi grillbrasan och fikar och lyssnar till inspelade ugglor.

Ta gärna med något att grilla och något eget att sitta på om det blir trångt vid elden.

Samling vid Coop Hallsberg kl. 18.00 eller Herrfallsäng kl. 18.30

Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87

**Söndag
2 april**

Tidig vår i Broby äng.

Sture visar oss vad hans nattfjärilsfälla har gett under natten.

Sedan vandrar vi i skogen och ser naturen vakna med blåsippor och annat rart. Om nu våren är normal!

Avfärd från Coop Hallsberg 9.00 eller vid ängen 9.30.

Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87

**Söndag
15 april**
kl 9.00

Morgon vid Igeln

Värmorgon med tranor och korvgrillning vid fågelsjön i barrskogen mellan Skogaholm och Pålsboda.

Avresa från Coop kl. 09.00

Ansvarig: Kent Wahlstedt 070-2921076

Sture Hermansson 072-72 135 87

Söndag 14 maj

Mosippor och backsippor på Vissbodamon

Arne Holmer guidar oss och berättar om projektet att rädda mosipporna, som han varit involverad i under 18 år tillsammans med Länsstyrelsen. Utflykten kan komma att tidigareläggas ev. 23-24 april eller 6-7 maj, om våren är väldigt tidig. Ha koll på mejl och hemsidan.

Avfärd från Coop 9.30 eller vid Vissbodamon 10.00.

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

Lördag 27 maj

Olles hage

En före detta hage som blivit en liten lövskog och naturreservat i Asker.

Ingrid Pettersson från Östernärkes Naturvårdsförening visar oss runt och berättar.

Avfärd från Coop 9.30 eller vid Olles Hage 10.00.

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

Måndag 5 juni

kl. 18:00

Naturnatten

Vi firar naturnatten i Oxaryggen och Nalavibergs ekäng där vi går runt och njuter av försommargrönkan och äter vår matsäck.

Avresa från Coop kl. 18.00

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

Lör 10 juni

Björskogsnäs, Knuthöjdsmossen och ev. Bredsjö

Runt Hällefors finns de här fina platserna. Vi kanske hinner se både guckusko på Björskogsnäs och smålom på Knuthöjdsmossen

Vi träffas vid Kumla församlingshem kl. 09.00. Vi är borta hela dagen, så ta med matsäck för hela dagen.

Ansvarig Britt Eklöf 070-367 78 50

Avfärd Coop Hallsberg kl. 08.45

Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.

Kontrollera gärna programmet med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.

Lämpliga kläder och matsäck gäller alltid!

Info via e-post: Om du lämnar din e-postadress till riks eller direkt till sture@sturehermannsson.se kan du få del av information och påminnelser jag skickar ut inför varje aktivitet.

Våra arrangemang sker i samarbete med Studiefrämjandet

Lördag 1 juli	Fjärilslandskapet i Norra Mossby I detta område genomför Kumla kommun med samarbetspartners ett projekt för att öka den biologiska mångfalden med fjärilar som symbolarter. Har vi tur kan vi dessutom få se både purpurknipprot och spåstisel blomma. David Kindgren-Bartholdsson guidar oss. <i>Samling vid Coop eller Kumla församlingshem kl. 09.00.</i> <i>Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87</i>
Söndag 9 juli	Älvhyttans många reservat Här kan vi välja att besöka Venakärrets, Älvhytteängens, Vena hages, Näsmarkernas eller Bromänges Naturreservat. Vi samlas vid Kumla församlingshem kl.09.00. Medtag matsäck för dagen. <i>Ansvarig: Yvonne Persson 073-693 43 62</i> <i>Avfärd Coop Hallsberg kl. 08.45</i> <i>Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87</i>
Söndag 23 juli	Studiebesök hos Arne Andersson och hans bin i Höghult, Vretstorp. Arne visar och berättar om sin biodling, som även innefattar drottningodling av det ursprungliga Nordiska biet. Han visar oss hur det går till när han slungar honungen och allt arbete runt omkring. <i>Avfärd från Coop klockan 14.00 eller på plats ca 14.30</i> <i>Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03</i>
Lördag 19 augusti	Surströmmingsskiva i Ekenäs Vi samlas kl. 18.00 i Ekenäs för att avnjuta Norrlands delikatesser. Tanken är att vi sitter utomhus bland mygg och fladdermöss. <i>Anmälan görs till Kristina Liljegren 070-8489844</i>
Söndag 27 augusti	Utflykt till Askersund med omnejd. Detta blir en heldagsutflykt. Vi samlas vid Kumla kyrka.kl.09.00. Medtag matsäck. Lunch har vi möjlighet att äta på t.ex hembygdsgården eller i hamnen. <i>Avfärd Coop kl. 9.15</i> <i>Ansvarig: Åke Teljå tel: 070-347 19 40</i> <i>Sture Hermansson 072-72 135 87</i>

**Fredag
8 september**

Fladdermöss i Herrfallsäng och vid Hjälmsättersdammen

Naturvårdsbiolog tillika fladdermusentusiast Helena Backius föreläser för oss om fladdermössen. Sedan ger vi oss ut på spaning och hoppas träffa på dessa magiska väsen. Vid regn framflyttas det en vecka och vi hoppas i så fall på bättre väder då.

Avfärd från Coop 19.00 eller på plats i Herrfallsäng 19.30.

Anmälan till Sanna Henriksson på Studieförbundet per länk och pris 50 kr / person.

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

**Söndag
10 september**

Traditionell svamputflykt

Vi åker till någon lämplig svamplokal.

*Avresa kl. 9.00 från Coop Hallsberg eller
Kumla församlingshem kl. 08.45.*

Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87

**Lördag
23 september**

Tranor och gäss vid Kvismaren

I kvällen kommer tusentals gäss och tranor inflygande till sina övernattningsplatser i Kvismaren.

Favorit sedan tidigare år.

Avresa Coop Hallsberg kl. 17.00.

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

**Lördag
30 september**

Skogsbruk och naturvård, en möjlig kombination?

Björn Gustafson, skogsentreprenör tillika ordförande i Svenska lövträdföreningen tar oss med på en tur i olika skogsmiljöer och visar och berättar.

*Avfärd från Coop 10.30 och samling vid Korvfabriken i
Sköllersta 11.00.*

Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03

**Söndag
26 november**

Medlemmarnas bilder

Vår traditionella avslutning av året

Vi kopplar av med fika och bilder från året som gått.

Ta gärna med dig några bilder. Vi har utrustning att visa dem.

Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00

Ansvariga: Ingela Wallin 070-276 41 03

Sture Hermansson 072-72 135 87

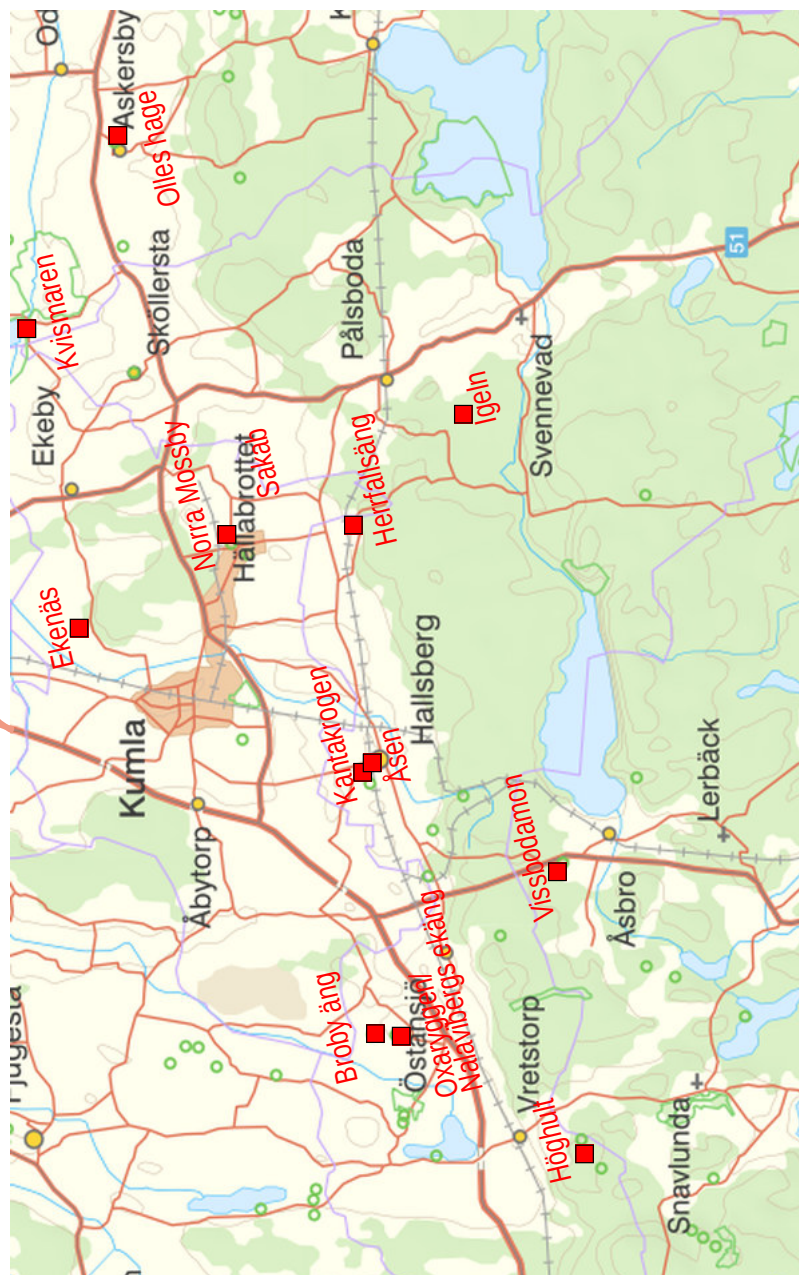
Vi samarbetar med Kumlaföreningen om programmet. De har också en del punkter som inte står i vårt program. Kolla deras hemsida!

Deras hemsida har adressen: kumla.naturskyddsforeningen.se

Här sker årets aktiviteter

Björskogsnsås/Knuthöjdsmossen (Hällefors)
1,5 timmar med bil

Älvhyttan (Gyttorp)
1 timma med bil

På väg till Stenön en fuktig höstdag för 10 år sedan. Reservatet nås efter en vandring som blev lite besvärligare än vanligt denna dag.

En upplevelse på Stenön var dessa färgglavar. Inte någon raritet, men riktiga praktexemplar.